Наставна програма за

Слободен изборен предмет

Учење народни музички инструменти преку игра

за втор образовен период од IV - VI одделение

Изработи:

Лариса Жулина-Митовски – наставник по музичко образование во ООУ „Свети Јоаким Крчовски“- Крива Паланка

Наставен предмет	Учење народни музички инструменти преку игра
Вид/категорија на наставен предмет	Слободен изборен предмет /изборни предмети за поддршка на интереси на учениците кои не се дел од наставните предмети
Одделение	IV – VI
Теми/подрачја во наставната програма	1. Фолклорот како материјално и нематеријално културно наследство на еден народ 16 часа 2.Дувачки народни инструменти 10 часа 3. Ударни и жичени народни инструменти 10 часа
Број на часови	2 часа неделно / 36 часа полугодие
Изработка на програмата	Лариса Жулина-Митовски – наставник по музичко образование во ООУ „Свети Јоаким Крчовски“ - Крива Паланка
Опрема и средства	• Интернет, образовни софтвери • Уреди за репродукција на аудио и видеозаписи (ЦД, компјутер, со пристап до интернет, звучници, смарт - табла, ЛЦД - проектор,). • Аудио- и видеозаписи: аудио и видео ЦД со соодветна содржина. • Нагледни средства (прирачници за сите инструменти, цртежи, фотографии, изработки, списанија, книги, плакати, постери, апликации, илустрации, проспекти)
Норматив на наставен кадар	• студии по музичка уметност, наставна насока/музичка теорија и педагогија, VII/1 или VI A (според МРК) и 240 ЕКТС; • студии по музичка уметност, друга ненаставна насока, VII/1 или VI A (според МРК) и 240 ЕКТС со стекната педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирана високообразовна установа.

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Резултатите од учење н аведени во наставната програма водат кон стекнување на следните компетенции опфатени со подрачјето

Уметничкото изразување и култура од Националните стандарди:

Ученикот/ученичката знае и/или умее:	
VIII-A.1	да манифестира познавање на различните форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот),
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции, користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни),
VIII-A.4	да ги интерпретира идеите, искуствата и емоциите изразени во уметничките продукти креирани од други кои се припадници на сопствената или на други култури,
VIII-A.5	да манифестира познавање на сопствената култура и на различните начини на нејзино изразување преку литературата и визуелните уметности, музиката и танците, градбите и другите културни продукти,
VIII-A.6	да ги идентификува разликите и сличностите меѓу сопствената култура и другите култури во своето потесно ипошироко опкружување и да ја анализира нивната поврзаност и меѓузависност.
Ученикот/ученичката прифаќа дека:	
VIII-Б.2	критичкиот однос кон различните продукти на уметноста е битен за развивање на индивидуалните и општествените естетски вредности.

VIII-Б.3	почитувањето и промовирањето на сопствената култура придонесуваат за јакнење на културниот идентитет и дигнитет,
VIII-Б.5	на разликите меѓу културите треба да се гледа како на можности за учење и како предизвик за заемно разбирање и напредување,
VIII-Б.6	почитувањето и промовирањето на другите култури придонесуваат за обезбедување почит за сопствената култура од страна на другите.

Наставната програма вклучува и релевантни компетенции од следните подрачја на Националните стандарди:

Дигитална писменост, Личен и социјален развој, Општество и демократска култура

Ученикот/ученичката знае и/или умее:	
V-А.19	да дава предлози, да разгледува различни можности и да ги предвидува последиците со цел да изведув заклучоци да донесува рационални одлуки,
V-А.21	да го анализира, проценува и подобрува сопственото учење,
VI-А.5	да ги разбира разликите меѓу луѓето по која било основа (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус итн.),
VI-А.6	да препознава присуство на стереотипи и предрасуди кај себе и кај другите и да се спротивставува на дискриминација,
VII-А.9	активно да учествува во тимска работа според претходно усвоени правила и со доследно почитување на улогата и придонесот на сите членови на тимот.

Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:	
IV-Б.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – ги олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава,
V-Б.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува,
V-Б.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина,
V-Б.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации,
V-Б.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби,
V-Б.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика водат кон личен напредок на индивидуален и социјален план,
VI-Б.12	нашата држава е мултикултурно/мултиетничко општество во кое живеат припадници на различни култури/етникуми и секој нејзин граѓанин е одговорен да придонесува за интеркултурна размена и почитување на човековите права во интерес на заедничкото живеење во интегрирано, етнички кохезивно општество,
IV-А.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ,
IV-А.5	да определи какви информации му/ѝ се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци,
IV-А.8	на безбеден и одговорен начин да ги користи дигиталните содржини, образовните и социјални мрежи, и

	дигитални облаци,
V-A.4	да прави процена на сопствените способности и постигања (вклучувајќи ги силните и слабите страни) и врз основа на тоа да ги определува приоритетите кои ќе му/ѝ овозможат развој и напредување,
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на пато кон нивно остварување,
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го полесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина,
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин,
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите,
V-A.17	да бара повратна информација и поддршка за себе, но и да дава конструктивна повратна информација и поддршка во корист на другите.

Број	**Теми/подрачја**	**Вкупно**
1.	Фолклорот како материјално и нематеријално културно наследство на еден народ	16
2.	Дувачки народни инструменти	10
3.	Ударни и жичени народни инструменти	10
	Вкупно	**36 часа**

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

1.Тема: Фолклорот како материјално и нематеријално културно наследство на еден народ (16 часа)
Знаења/вештини: (се преземаат од наставната програма за предметот)
• Умее да препознае народни музички инструменти визуелно и по слух; • Може да опише народни инструменти според нивните карактеристики; • Знае да објасни за групите на народните музички инструменти; • Може да дефинира групи на народните инструменти според начинот на добивање на тонот; • Има познавање за класифицирање на народни инструменти од различни групи; • Може да разликува по слух народни инструменти од различни групи. • Прави разлика меѓу материјално и нематеријално народно творештво (носии, инструменти,стари градби… наспроти јазикот на еден народ, песни, игри, танци, верувања, обичаи, митови и легенди и сл) • Може да опишува народни инструменти според нивните карактеристики • Умее да ги класифицира во групи народните инструменти според начинот на добивање на тонот • Има познавања за различните обележја на музичкиот фолклор (инструменти и мелос) кај различни традиции во македонија и во регионот

Ставови/вредности
• Ја почитува традицијата на својата и другите култури како еден вид идентификациски израз • Смета дека познавањето на другите традиции ја збогатува личноста на човекот • Ја прифаќа важноста на знаењето за традицијата и народните музички инструменти на својот народ и други народи во регионот и светот; • Верува дека разликите служат за да го утврдат личниот идентитет • Ги открива начините на свирење на инструментите и нивната разлика помеѓу нив; • Се залага за постојано надградување на знаењата за народното музичко творештво и своите ставови, како и вештината на свирење на народните музички инструменти ; • Смета дека запознавањето со други култури и нивните обележја, значат почитување на другите; • Подготвен/а е да презема активности за промовирање на народното музичко творештво.

Содржини (поими) и број на часови	Примери на активности:
• **Фолклор и неговите основни елементи (народни песни и ора, народни инструменти, народни носии и различни занаети како што се: грнчарство и филиграни)** **(4 часа)**	Фолкор-народно музичко творештво (објаснување на терминот преку бура на идеи) и дијалог. Дискусија за потребата да се негува музичкото народно творештво. Учениците поделени во групи дискутираат дали фолклорот треба да се негува од младата популација и нивното мислење го запишуваат во заеднички образец. *(Техника за учење Т – табела: Средство за споредување на два става за иста тема ДА –НЕ или ЗА – ПРОТИВ)

Фолклор — поттикнати од наставникот и со негова поддршка, учениците поделени во две групи истражуваат за поимот фолклор, кој значи народно творештво и потекнува од два збора: Folk што значи народ и lore што значи творештво Со помош на наставникот доаѓаат до дефинирање на истиот. Потоа се делат на четири групи за да ги објаснат основните карактеристики на елементите на фолклорот:

1. народни песни и ора
2. народни инструменти
3. народни носии
4. различни занаети како што се: грнчарство и филиграни

Работа во групи-изработка на презентации на тема: Музичко народно творештво-фолклор.

Презентација на секоја група од активноста.

<u>Прашање</u>: Зошто треба да го негуваме музичкото народно творештво? Учениците поделени во групи смислуваат одговори кои ги <u>запишуваат во заеднички образец</u> *(Техника за учење:5 ЗОШТО, каде секој одговор се формулира во прашање за следното ЗОШТО, и така 5 пати по ред, при што петтиот одговор е истовремено најточниот суштински одговор на првото ЗОШТО).

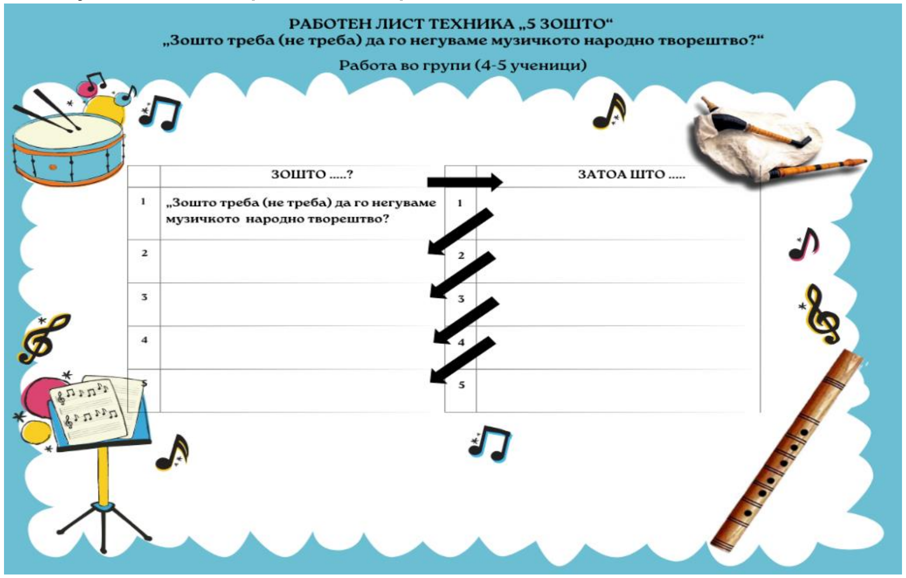

• **Поделба на народните музички инструменти (4 часа)**	**Народни музички инструменти** – општи карактеристики Објаснување на општите карактеристики на народните инструменти и нивната поделба. Запознавање со начинот на добивање тон. Слушање звучни примери. Одредување на групите инструменти (според начинот на добивање на тонот) – со графички организатори. Давање насоки и извори за самостојно барање податоци за народните инструменти (вклучително ЦД – Дигитални содржини). Учениците разговараат, дебатираат, истражуваат на интернет, следат стручна литература за **народните инструменти.**
• **Класифицирање народни инструмент и од различни групи (4 часа)**	Набројување народни инструменти. Дефинирање групи на народни инструменти според начинот на добивање на тонот. Класифицирање народни инструменти од различни групи. Дискусија за бојата на звукот на инструментите. Изработка на табела со поими за народните инструменти и вметнување на општите карактеристики. Креирање интерактивни презентации за народни инструменти од различни групи. Дискусија за формата и начинот на свирење на народни инструменти од различни групи.
• **Разликување по слух народни инструмент и од различни групи (4 часа)**	Преку презентација на аудио- и видеоснимки на разни музички дела учениците ги препознаваат народните музички инструменти по слух Препорачани композиции за реализација на темата: **Канон** https://www.youtube.com/watch?v=C7efPWzQ-m0 − Ако одам во Битола, инструментална музика, канон, синтисајзер, кларинет. https://www.youtube.com/watch?v=UncbrHqiy3E − Старо чалгиско оро, вовед со канон и учество на кларинет, тарабука, ут, виолина. **Зурла** (Наставникот прави избор од понудените примери.)

	Тапан https://www.youtube.com/watch?v=iQ_cNxCF5Tg − Македонско оро на зурла, Гоце Димовски. https://www.youtube.com/watch?v=yA1ZtLz2Ph8 − Тешкото, зурли и тапани. https://www.youtube.com/watch?v=86EneC87YXg − Распукала Шар Планина – Мајовци. 9 https://www.youtube.com/watch?v=AGYGxHJnVqA − Џељо Десановски − Дестановска ризница.

Тема 2. Дувачки народни инструменти 10 часа
Знаења/вештини:
• Знае да дефинира поим фолклор и неговите основни елементи (народни песни и ора, народни инструменти, народни носии и различни занаети; • Разбира како да идентификува /препознава дувачки народни инструменти визуелно и по слух; • Може да опише дувачки народни инструменти според формата, етничкото потекло; • Знае да објасни за начинот на добивање тон кај дувачки народни инструменти; • Може да препознае дувачки народни инструменти според начинот на добивање тон; • Умее да набројува народни дувачки инструменти; • Разбира како да дефинира општи карактеристики на народните дувачки инструменти (форма, материјал од кој се изработени, начин на свирење и сл.) • Умее да разликува по слух дувачки народни инструменти според формата, начинот на добивање звук и етничкото потекло; • Знае да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување при групно или колективно музицирање;
• **Ставови/вредности**
• Ја открива поделбата на народните музички инструменти; • Подготвен/а е да презема активности за успешно препознавање и именување визуелно и слухово дувачки народни инструменти; • Разбира дека сопствените постигања во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;

<table>
<tr><td colspan="2">

- Стекнува знаење за класифицирање на инструментите според начинот на свирење.
- Разбира дека истражување со помош на едукативни платформи и онлајн игри овозможува интерактивно учење.

</td></tr>
<tr><td>Содржини (поими) и
број на часови</td><td>Примери на активности:</td></tr>
<tr><td></td><td></td></tr>
<tr><td>• Дувачки народни инструменти (Гајда и зурла)

(2 часа)</td><td>Дувачки народни инструменти: Објаснување за основните карактеристики на дувачките народни инструменти.
Аудио-визуелна презентација (кратки видеа и ЦД – Дигитални содржини).
Графички организатори за групата на дувачки инструменти.
Споредување на инструментите од групата според начинот на добивање звук.
Воочување на сличностите и разликите помеѓу инструментите на сите народи кои живеат во нашата земја.
Дискусија за формата и начинот на свирење на дувачки народни инструменти.
Разговор за познати инструменталисти на народни инструменти.
Учениците поделени во групи:
Слушање на фрагменти со инструментот гајда и зурла. Разговор за главните карактеристики на дувачки народни инструменти гајда и зурла.
<table>
<tr><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td>Гајда</td><td>Зурла</td></tr>
<tr><td>https://bit.ly/3ShJEnh</td><td>https://bit.ly/3Sc02WE</td></tr>
</table>
</td></tr>
</table>

Техника на учење (Графички организатори грозд)

Зурла

- ✓ делови од кој е изграден инструментот;
- ✓ начин на свирење на инструментот зурла;
- ✓ боја на звукот на инструментот зурла;

Гајда

- ✓ делови од кој е изграден инструментот;
- ✓ начин на свирење на инструментот гајда;
- ✓ боја на звукот на инструментот гајда;

Изработка на „Грозд“ техника за инструментот гајда - Инструкции за потполнување на наставните листови: во круговите со испрекината линија треба да се внесат деловите на инструментот кои ги меморирале, а во круговите со цела линија да се внесе начин на свирење и боја на звукот на инструментот

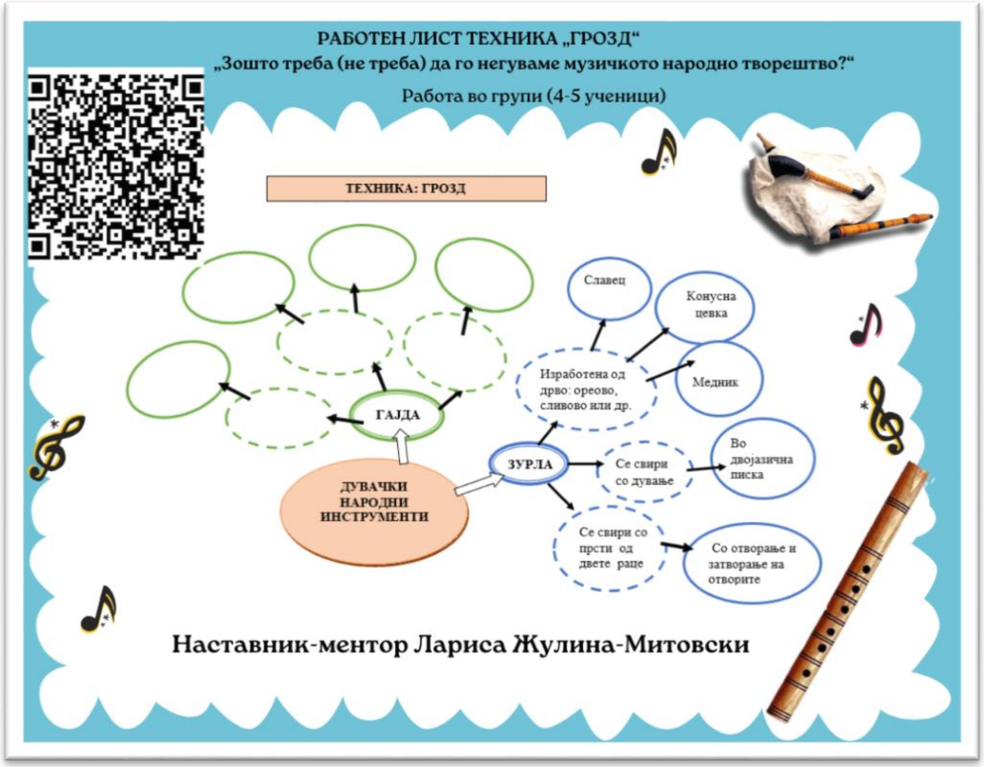

<table>
<tr>
<td>

- **Дувачки народни инструменти: (Кавал, шупелка, дудук, двојанка)**

(4 часа)

</td>
<td>

Групни активности: истражување со помош на едукативната платформа "Народни музички инструменти" и воочување на сличностите и разликите помеѓу дувачките инструменти;

Објаснување за секој дувачки народен инструмент поединечно преку групна работа.

Дискусија за формата и начинот на свирење.

Разговор за познати инструменталисти на народни инструменти.

Давање насоки и извори за самостојно барање податоци за дувачките народни инструменти:

Едукативната платформа "Народни музички инструменти" | Интерактивна игра/музички квиз

Интерактивна игра, која со помош на новите технологии им овозможува на учениците да истражуваат и да се запознаат со македонските народни инструменти.

Целта на играта е децата да ги научат нашите традиционални елементи и препознаваат музички инстурменти, да го изострат слухот за соодветниот звук и да добијат основно чувство за ритам.

</td>
</tr>
</table>

<table>
<tr>
<td></td>
<td>Играта е од типот на квиз, со едноставен и интуитивен изглед, го држи играчот во постојана интеракција и преку континуиран фидбек го стимулира детето да не се откажува, сето тоа проследено со пријатни звучни ефекти.
Слушање на музички примери на композиции со дувачки народни инструменти.
<table>
<tr><td> </td><td> </td></tr>
<tr><td>Кавал</td><td>Шупелка</td></tr>
<tr><td>http://bit.ly/3y9rgWX</td><td>http://bit.ly/3WseR9Q</td></tr>
</table>
</td>
</tr>
<tr>
<td>Свирење: Дувачки народни инструменти - утврдувањее на тоновите од тонската скала и свирење на кратки мелодиски вежби
(4 часа)</td>
<td>Наставникот ги поттикнува учениците на изведбени активности, заеднички, во група и самостојно. Доколку има можност учениците учествуваат во изведба на песни по слух, по нотен запис, свирење на дувачки народни инструменти. Свирење на кратки мелодиски вежби на инструментите.</td>
</tr>
</table>

Тема 3. Ударни и жичени народни инструменти (10 часа)
Знаења/вештини:
• Може да ги идентификува /препознава ударните и жичените народни инструменти визуелно и по слух; • Умее да опише ударни и жичени народни инструменти според формата, етничкото потекло; • Има познавања за начинот на добивање тон кај ударни и жичени народни инструменти; • Прави разлика меѓу ударни и жичени народни инструменти според начинот на добивање тон; • Умее да набројува народни ударни и жичени инструменти; • Има познавања за разликите во свирење на инструментите; • Може да дефинира општи карактеристики на народните удари и жичени инструменти (форма, материјал од кој се изработени, начин на свирење и сл.) • Знае да ги класифицира ударните и жичените народни инструменти според формата, начинот на добивање звук и етничкото потекло • Ја разбира разликата помеѓу ударни и жичени народни инструменти според формата, начинот на добивање звук и етничкото потекло; • Знае да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување при групно или колективно музицирање; • Умее да ги изразува своите емоции преку свирење;

Ставови/вредности
• Стекнува знаење за свирење на различните ударни и жичени народни инструменти; • Прифаќа дека иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации; • Подготвен/а е да презема активности за истражување и експериментирање со ударни и жичени народни инструменти; • Ја прифаќа важноста на интеракцијата со другите е двонасочна — како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреба за афирмација преку заедничкото естетско изразување; • Стекнува знаење за класифицирање на ударни и жичени народни инструменти според начинот на свирење; • Разбира дека истражување со помош на нтерактивни игри и музички квизови овозможува унапредување на образовниот процес.

Содржини (поими) и број на часови	Примери на активности:
Ударни народни инструменти (дајре, тапан, тарабука) (2 часа)	Објаснување на поимот ударни инструменти и инструменти кои припаѓаат во групата ударни народни инструменти: дајре, тапан, тарабука. Дискусија за формата и начинот на свирење на ударни народни инструменти. Групно истражување-учениците поделени во групи истражуваат за ударни народни инструменти: дајре, тапан и тарабука. Давање насоки и извори за самостојно барање податоци за ударните народни инструменти.

<table>
<tr><td rowspan="3"></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Едукативната платформа
" Ударни народни инструменти“</td><td>Интерактивна игра/музички квиз</td></tr>
<tr><td colspan="2">Учениците ги разгледуваат материјалите и поставуваат прашања во врска со истражувањето. Групите подготвуваат презентација пред целиот клас.Секоја група ги презентира резултатите од истражувањето, а учениците дискутираат по секоја презентација.
Учениците поделени во групи решаваат интерактивни наставни листови „Ударни народни инструменти“.
https://bit.ly/3Wvnalk

</td></tr>
</table>

Жичени народни инструменти (тамбура, канон, ут, ќемане) (2 часа)

Објаснување на поимот жичени инструменти и инструменти кои припаѓаат во групата жичени народни инструменти: тамбура, канон, ут, ќемане.
Учениците поделени во групи: Истражуваат за жичени народни инструменти-тамбура, канон, ут и ќемане.Давање насоки и извори за самостојно барање податоци за жичените народни инструменти:

Едукативната платформа " Жичени народни инструменти"	Интерактивна игра/музички квиз

Разговор за општите карактеристики на жичените инструменти.
Изработка на табела на поими со основните карактеристики на инструментите во однос на групата на која и припаѓаат.
Слушање на музички примери на композиции со жичени народни инструменти.

Тамбура	**Канон**	**Ут**	**Ќемане**
https://bit.ly/3WwgDqo	https://bit.ly/3SdSJgQ	https://bit.ly/3zJOZ0g	https://bit.ly/4dcu58H

• **Свирење: Ударни и жичени народни инструменти** **(4 часа)**	Свирење на жичени народни инструменти - утврдувањее на тоновите од тонската скала и свирење на кратки мелодиски вежби. Поделба на ударни инструменти и ритмизирање на едностави ритмички вежби по слух или по нотен запис.
Утврдување на народни музички инструменти **(2 часа)**	Утврдување на народни музички инструменти преку слушање на музички примери. Учениците поделени во групи решаваат интерактивни наставни листови: ➢ ПРВА ГРУПА - https://bit.ly/3y6kHEw ➢ ВТОРА ГРУПА - https://bit.ly/3Wx7LBd ➢ ТРЕТА ГРУПА - https://bit.ly/3y8gRuM ➢ ЗА СИТЕ ГРУПИ - Едукативна сложувалка - Народни музички инструменти - https://bit.ly/3xV2Mkk Креираат онлајн постери и презентации на тема „Народни музички инструменти“ и ги споделуваат на веб страната на училиштето. Учениците поделени во групи, со мобилни телефони учествуваат во нтерактивната игра/музичкиот квиз. Победник е групата која одговорила на најмногу точни одговори.